

Ontwikkeling van de deelname aan hoger onderwijs en de toename van hoogopgeleiden op Curaçao

Carlien de Witt Hamer

Inleiding

De gevolgen van de snelle en ingrijpende veranderingen in de mondiale kenniseconomie hebben internationaal geleid tot herdefiniëring van de prioriteitstelling in het onderwijs in landen in ontwikkeling. Werd aanvankelijk het accent gelegd op het primair onderwijs, in steeds meer landen wordt nu meer de aandacht gericht op het hoger onderwijs teneinde eigen kader op te leiden (capacity building) ten behoeve van de ontwikkeling van het land.

Uit de resultaten van de census 2011 blijkt duidelijk dat ook op Curaçao een dergelijke ontwikkeling gaande is.

Dit artikel is een vervolg op de serie van drie artikelen die in 2005 en 2006 in Modus zijn verschenen over hoog opgeleide personen op de Nederlandse Antillen. In deze serie werd een vergelijking gemaakt tussen de gegevens uit de Census 1992 en uit de Census 2001 voor alle eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen.¹

Nu de data van de Census 2011 beschikbaar zijn wordt een analyse gemaakt van de resultaten van de Census 2011, vergeleken met de gegevens van de Census 2001.

Relevante ontwikkelingen die tussen 2001 en 2011 hebben plaatsgevonden

Tussen 2001 en 2011 hebben de volgende ontwikkelingen plaatsgevonden die van invloed zijn op deze analyse.

In de eerste plaats is de staatkundige structuur gewijzigd en is er sinds 10 oktober 2010 geen sprake meer van het Land de Nederlandse Antillen maar van het Land Curaçao. De Census 2011 heeft zich beperkt tot Curaçao en ook dit artikel heeft slechts betrekking op Curaçao.

In de tweede plaats is de structuur van het onderwijs gewijzigd als gevolg van de vernieuwingen die vanaf 2002 zijn ingevoerd. Met deze vernieuwingen zijn de mogelijkheden om door te stromen naar hogere vormen van onderwijs verruimd. In dit artikel zal rekening gehouden worden met de resultaten van deze vernieuwingen.

In de derde plaats door de regering van 2010 in 2011 een beleid opgesteld dat erop gericht is om het fenomeen van 'brain drain' in te dammen en zo veel mogelijk toekomstig kader in eigen land en in de regio op te leiden.

¹ Hoog opgeleide personen in de Nederlandse Antillen, Mike Jacobs, Modus ; jaargang 6, no. 2
Hoog opgeleide personen in de Nederlandse Antillen (2), Mike Jacobs, Modus; jaargang 6, no. 3
Hoogopgeleide personen in de Nederlandse Antillen (3), Sabrina Dinmohamed, Modus; jaargang 6, no. 4

De structuur van het onderwijs

Er zijn met betrekking tot het onderwijs in de loop der jaren verschillende tendensen die allen in dezelfde richting wijzen: hoger onderwijs behoeft meer aandacht van de overheid teneinde te garanderen dat eigen kader beschikbaar is ter ondersteuning van een duurzame ontwikkeling van Curaçao.

Met de invoering van de onderwijsvernieuwingen is het percentage leerlingen dat algemeen vormend onderwijs op het niveau van HAVO en VWO volgt substantieel toegenomen en dit heeft weer tot een verhoging van de doorstroom naar het hoger onderwijs geleid.

Tevens is de structuur van het beroepsonderwijs veranderd. Leerlingen die het Voorbereidend Secundair Beroepsonderwijs (VSBO – het onderwijstype dat in de plaats is gekomen van MAVO, LTS en BVO) hebben afgerond, kunnen doorstromen naar het Secundair Beroepsonderwijs (SBO). Het SBO wordt aangeboden op 4 niveaus¹. Het diploma van een opleiding op niveau 4 geeft toegang tot het hoger onderwijs. Doordat studenten in het SBO opleidingen kunnen ‘stapelen’ – door kunnen stromen naar een opleiding op een hoger SBO niveau - bereiken meer studenten niveau 4 en is de doorstroom naar het hoger onderwijs ook vanuit het beroepsonderwijs verhoogd.

‘Brain drain’

De urgentie van de aandacht voor eigen kaderontwikkeling wordt nog versterkt door de ‘brain drain’ waar Curaçao mee te kampen heeft.

Het fenomeen van ‘brain drain’ heeft twee dimensies:

- Aan de ene kant gaat het om de 300 `a 400 leerlingen van het HAVO en VWO die jaarlijks naar Nederland vertrekken om te gaan studeren. Velen van hen keren na het behalen van hun diploma niet terug naar Curaçao. Voor een deel omdat zij verder willen studeren of eerst wat werkervaring op willen doen, voor een deel omdat zij zich al in de persoonlijke sfeer verbonden hebben met de Nederlandse samenleving. Maar er is ook een deel dat graag terug zou willen komen en dat door onder andere de hoge studieschuld in euro’s niet kan.
- Aan de andere kant gaat het om het wegtrekken van opgeleid kader, voornamelijk ten tijde van recessie en sociaal- economische instabiliteit. Daarbij is het kenmerkend voor de hele Caribische regio dat migratie een alternatief blijkt te zijn wanneer in eigen land weinig perspectief wordt gezien om in eigen onderhoud of verdere (intellectuele) ontwikkeling te voorzien. Deze trend wordt nog versterkt door de vraag naar hoger opgeleiden in ‘rijke’ landen. Om dit fenomeen tegen te gaan is het aanbod en de diversiteit aan mogelijkheden om op Curaçao en in de regio te studeren vergroot.

De grootste aanbieder van hoger onderwijs is de ‘University of Curaçao dr. Moises da Costa Gomez’ (UoC). De UoC is de enige openbare instelling voor hoger onderwijs en kent momenteel vijf faculteiten met opleidingen op bachelor en master niveau.

¹ Niveau 1 - de assistent opleiding;
Niveau 2 - de basisberoepsopleiding;
Niveau 3 - de vakopleiding;
Niveau 4 - de middenkaderopleiding.

Het betreft:

- o De Algemene faculteit;
- o De faculteit der Rechtsgeleerdheid;
- o De faculteit der Technische wetenschappen;
- o De faculteit der Sociaal-economische wetenschappen;
- o De faculteit der Maatschappij- en gedragswetenschappen.

Daarnaast worden opleidingen op het gebied van hoger onderwijs aangeboden door bijzondere instellingen, private instellingen en buitenlandse instellingen met dependances op Curaçao.

Deelname aan hoger onderwijs

Onder hoger onderwijs wordt begrepen het hoger beroepsonderwijs (HBO) en wetenschappelijk onderwijs (WO).

De deelname aan vormen van hoger onderwijs is heel duidelijk gestegen in de afgelopen 10 jaar.

Het totale aantal studenten dat een hoge dagopleiding (HBO/WO) volgt is gegroeid van 562 personen in 2001 naar 1988 personen in 2011. Daarnaast volgen in 2011 687 studenten deeltijd of avondopleidingen op HBO/WO niveau.

Hoog opgeleiden op Curaçao

Hoog opgeleiden zijn personen die een HBO of WO opleiding met goed gevolg hebben afgerond.

Het opleidingsniveau van de bevolking is duidelijk gestegen in de afgelopen 10 jaar. Opvallend is de enorme groei van hoogopgeleiden. Het aantal is toegenomen van 9.447 in 2001 tot 16.042 in 2011, een toename van 69,8 procent.

Van de totale niet meer schoolgaande bevolking heeft 14,9 procent een hoge opleiding gevolgd, in 2001 was dit 10,5 procent. Een absolute stijging van 6.595 personen.

Het percentage vrouwen met een hoge opleiding is 14,2 procent, het percentage mannen met een hoge opleiding is 15,9 procent. Absoluut gezien zijn er echter meer hoogopgeleide vrouwen (8.512 personen) dan hoogopgeleide mannen (7.530 personen).

1. Land van studie

Tabel A-1 geeft informatie over de vraag in welk land personen met een hoge opleiding hun opleiding gevolgd hebben.

Nederland is zowel in 2001 (49,4%) als in 2011 (48,2 %) het belangrijkste land van studie. Daarnaast is er een substantiële toename te zien voor wat betreft studeren op Curaçao zelf, tussen 2001 (27,3%) en 2011 (32,2%).

Steeds meer studenten kiezen ervoor om hun studie geheel of gedeeltelijk op Curaçao te volgen. Ook studeren in de regio, een van de speerpunten van het beleid op het gebied van hoger onderwijs, is in absolute termen toegenomen.

Tabel A-1 Personen met een hoge opleiding naar land van studie, 2001 en 2011							
Land van studie	aantallen		mutaties 2001-2011		(%)		mutaties 2001-2011 in procentpunten
	2001	2011	absoluutt	relatief (%)	2001	2011	
	(a)	(b)	(c=b-a)	d=c:a)	(e)	(f)	
Curaçao	2575	5171	2596	100,8	27,3	32,2	5,0
Sint Maarten	2	6	4	200,0	0,0	0,0	
Aruba	32	30	-2	-6,3	0,3	0,2	-0,2
BES	<i>Bonaire</i>	4	-4	-100,0	0,0	0,0	
	<i>Sint Eustatius</i>	0	0				
	<i>Saba</i>	0	0				
	<i>BES</i>		9	9	100,0		0,1
Nederland	4667	7734	3067	65,7	49,4	48,2	-1,2
Suriname	198	249	51	25,8	2,1	1,6	-0,5
Verenigde Staten	637	944	307	48,2	6,7	5,9	-0,9
Overige landen	1332	1826	494	37,1	14,1	11,4	-2,7
Onbekend		73	73	100,0		0,5	0,5
Totaal	9447	16042	6595	69,8	100,0	100,0	

2. Land van geboorte

Tabel A-2 geeft het geboorteland aan van de hoog opgeleiden. In 2001 was 56,5 procent van de hoog opgeleiden geboren op Curaçao, in 2011 is dat toegenomen tot 60,8 procent. Maar ook het aantal hoog opgeleiden dat niet op Curaçao is geboren is over de hele linie toegenomen. De groep hoog opgeleiden met Nederland als land van geboorte bijvoorbeeld is in absolute termen toegenomen, hoewel deze groep relatief gedaald is van 18,2 procent tot 17 procent. Verder is de toename van hoger opgeleiden in de categorie 'overige landen' (het betreft hier met name personen die geboren zijn in Colombia en Venezuela) noemenswaardig.

Tabel A-2 Personen met een hoge opleiding naar geboorteland, 2001 en 2011							
Land van geboorte	aantallen		mutaties 2001-2011		(%)		mutaties 2001-2011 in procentpunten
	2001	2011	absoluutt	relatief (%)	2001	2011	
	(a)	(b)	(c=b-a)	d=c:a)	(e)	(f)	
Curaçao	5337	9752	4415	82,7	56,5	60,8	5,2
Sint Maarten	29	37	8	27,6	0,3	0,2	-0,1
Aruba	295	387	92	31,2	3,1	2,4	-0,7
BES	<i>Bonaire</i>	130	-130		1,4		-1,4
	<i>Sint Eustatius</i>	17	-17		0,2		-0,2
	<i>Saba</i>	6	-6		0,1		-0,1
	<i>BES</i>		202	202			1,3
Nederland	1723	2723	1000	58,0	18,2	17,0	-2,6
Suriname	470	626	156	33,2	5,0	3,9	-1,0
Verenigde Staten	82	133	51	62,2	0,9	0,8	
Overige landen	1358	2167	809	59,6	14,4	13,5	-0,6
Onbekend		15	15			0,1	0,1
Totaal	9447	16042	6442	67,1	100,0	100,0	

3. Hoog opgeleide “Curaçaoënaars”

In tabel A-3 wordt uitsluitend gekeken naar de groep hoog opgeleiden die op Curaçao geboren is. In 2001 heeft 41,6 procent (2.222 / 5.337) zijn/haar studie op Curaçao gevolgd en 45,9 procent (2.449/ 5.337) heeft zijn/haar studie in Nederland gevolgd. In 2011 is een duidelijke verschuiving zichtbaar en is het percentage dat zijn/haar studie op Curaçao heeft gevolgd noemenswaardig hoger. In 2011 heeft 45,6 procent (4.444/9.751 zijn/haar studie op Curaçao gevolgd en 45,2 procent (4.409 / 9.751) heeft zijn/ haar studie in Nederland gevolgd. Het percentage studenten dat ervoor kiest om hoger onderwijs op Curaçao te volgen is daarmee voor het eerst hoger dan het percentage dat er voor kiest om hoger onderwijs in Nederland te volgen, ook al is het verschil zeer gering.

Tabel A-3 . Personen met een hoge opleiding en geboren in Curaçao naar land van studie, 2001 en 2011								
Land van studie	aantallen		mutaties 2001-2011		(%)		mutaties 2001-2011 in procentpunten	
	2001	2011	absoluut	relatief (%)	2001	2011		
	(a)	(b)	(c=b-a)	d=c:a	(e)	(f)	(g=f-e)	
Curaçao	2222	4444	2222	100	41,6	45,6	3,9	
Sint Maarten	2	3	1	50	0,0	0,0	0,0	
Aruba	7	7	0	0	0,1	0,1	-0,1	
BES	<i>Bonaire</i> <i>Sint Eustatius</i> <i>Saba</i> <i>BES</i>		-2		0,0			
			0	0				
			0	0				
			6	6			0,1	
Nederland	2449	4409	1960	80,0	45,9	45,2	-0,7	
Suriname	23	20	-3	-13,0	0,4	0,2	-0,2	
Verenigde Staten	384	599	215	56,0	7,2	6,1	-1,1	
Overige landen	248	232	-16	-6,5	4,6	2,4	-2,3	
Onbekend		31	31			0,3	0,3	
Totaal	5337	9751	4414	82,7	100,0	100,0		

Conclusie

Het aantal hoog opgeleide personen op Curaçao is tussen 2001 en 2011 flink toegenomen. Er heeft een stijging plaatsgevonden van 69,8 procent. In 2001 was 56,5 % van de hoog opgeleiden ook op het eiland geboren, in 2011 is dit 60,8 procent. Daarnaast is het percentage van degenen die hun studie lokaal heeft gevolgd toegenomen van 27,3 procent in 2001 tot 32,2 procent in 2011.

Een tendens in deze richting was al zichtbaar in de census van 2001 ten opzichte van 1992, maar heeft zich in 2011 zeer duidelijk gemanifesteerd.

In het algemeen kan geconcludeerd worden dat met de cijfers van de Census 2011 wordt bevestigd dat het opleiden van eigen kader in eigen land en in de regio is toegenomen.

De volgende Census zal uitwijzen of deze ontwikkeling zich heeft voortgezet.